

Kódváltási stratégiák kisebbségi diskurzusokban

A választott téma egy folyamatban lévő kutatás része: a franciaországi második generációs magyar-francia kétnyelvű beszélők nyelvhasználatával foglalkozom. Eddig nem készült olyan kutatás – Gergely János 1960-as években végzett jórészt fonetikai tárgyú vizsgálatain kívül – ami a franciaországi magyar kisebbség nyelvi helyzetével foglalkozott volna, annak ellenére, hogy a nem szomszédos európai országokat tekintve, Németország után, itt élnek a legnagyobb számban magyarok. (A becslést adatok szerint 35 ezer fő.) Az anyaggyűjtést 2006 és 2007 tavaszán végeztem Franciaországban, Párizsban és környékén, az Île-de-France-on. A gyűjtés nyelvhasználati kérdőív segítségével, irányított beszélgetés (interjú) formájában zajlott. Az eddigi vizsgálatok alapján kirajzolódó átmeneti nyelvi állapotot, az általam is vizsgált emigráns nyelvi kontinuumot, a Gonzo–Saltarelli-modell mutatja be (Bartha, Cs. 1995. Nyelvcsere, nyelvvesztés: szempontok az emigráns kétnyelvűség vizsgálatához. In: Kassai, I. (szerk.) *Kétnyelvűség és magyar nyelvhasználat*. Budapest: Az MTA Nyelvtudományi Intézetének Élőnyelvi Osztálya. 37-47). Mivel a második nemzedék nyelvhasználatában hiányos nyelvelsajátítás kitöltendő űröket teremt, melyeket analógiás L_1 nyelvbéli átvételekkel vagy L_2 nyelvből történő közvetlen vagy közvetett kölcsönzésekkel töltenek ki a beszélők, az L_2 nyelv elemeinek L_1 nyelvre való adaptációja a fonetikai/fonológiai szinttől egészen a pragmatikai szintig megjelenhet (Kontra, M. 1990. *Fejezetek a South Bend-i magyar nyelvhasználatból. Linguistica, Series A, 5*. Budapest: Az MTA Nyelvtudományi Intézete).

Előadásomban a magyar-francia kétnyelvű beszélők strukturális nyelvvesztésének egyik lehetséges bizonyítékát, a kisebbségi diskurzusban megjelenő kódváltásjelenségeket, kódváltási stratégiákat vizsgálom (Deprez, Ch. 2002. Le jeu des langues dans les familles bilingues d'origine étrangère. *Estudios de Sociolinguística* 1. 59-71). Első lépésként a direkt kölcsönzések és kódváltások megkülönböztetésének egy lehetséges modelljét vázoló fel, majd a kisebbségi diskurzusok fontos elemét képező bázisstartó, bázisváltó és bázisváltogató, valamint mondaton kívüli kódváltásokról szólok. (Lanstyák, I. 2006. *Nyelvből nyelvbe*. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó és Poplack, S. 1980. Sometimes I'll start a sentence in English Y TERMINO EN ESPAÑOL: toward a typology of code-switching. *Linguistics*. 18. 581–616). Milyen mértékben, formában és funkcióban van jelen a kódváltás a kisebbségi diskurzusban? A további tipologizálás során ezekre a problémákra kell válaszolni, úgy, hogy a grammatikai jellemzőket és a funkcionális szempontokat is szükséges figyelembe venni. Ezért egy lehetséges grammatikai tipologizálást követően a kódváltási stratégiákat, a kódváltás pragmatikai funkcióit veszem számba. Igyekezem feltárni a jelenségek hátterét, nyelven belüli és nyelven kívüli mozgatórugóit, valamint a nyelvválasztás motivációit a kisebbségi diskurzusokban.

Kulcsszavak: direkt kölcsönzés, kisebbségi diskurzus, kódváltási stratégiák, kódváltás-tipológia, nyelvválasztás, strukturális nyelvvesztés.